

JÁNOVI SMREKOVI

Bratislava 14. januára 1947

Milý pán redaktor!

So záujmom som čítal Tvoj článok v poslednom čísle Elánu o otázke novej divadelnej budovy v Bratislave a nemálo ma prekvapila zvesť, že v miestnostiach určených pre divadelné štúdio má sa zriadiť kino. Pre Tvoju informáciu uvádzam, že 6. mája 1946 rozhodol sa Zbor povereníkov odkúpiť zadnú budovu novostavby Československej národnej banky pre účely nového divadla a v rozpočte Povereníctva techniky na rok 1947 sa aj zabezpečila suma Kčs 6 miliónov na dokončenie stavebných prác divadelnej časti budovy Československej národnej banky. Neobstoja teda obavy, že by sa v miestnostiach určených pôvodne pre divadlo, malo zriadiť kino. Pravda, potrvá istý čas, než sa scéna v divadle zriadi, pretože ide o práce špeciálne; konštrukciu mala dodať akási nemecká firma, ktorá teraz nepracuje alebo vyrába iné veci, no i tieto fakty Ťa môžu ubezpečiť, že aj keď nie ihneď alebo za rok, ale v novostavbe národnej banky divadlo bude.

Tieto informácie môžeš použiť pre korigovanie údajov obsiahnutých v Tvojom zaujímavom článku.

L. Novomeský

Smrekov rozsiahly článok vyšiel pod názvom Okrúhly horizont má ustúpiť plátnu biografiu? (a s podtitulom Poplach prostred stavby nového divadla v Bratislave) v Eláne XVI, nov.-dec. 1946, č. 3.—4., s. 8—9. Smrek v ňom podrobne informoval o stavbe, o najmodernejšom javisku v Európe, o hľadisku, o osvetlení, o zvukovej stránke atď. a v závere bil na poplach:

„Niekoľkopouloschodový systém moderného javiska, dávajúceho všetky možnosti nevidanej variácie, rozpätie i pohyblivosti scén, má byť zas na dlhý čas v Bratislave zabitý a zakrytý obyčajnou bielou plachtou — projekčnou plachtou kinematografu!

Vieme, že časy sú ťažké a že i pri myšlienkach na dokončenie stavby Národnej banky, na ktorú sa už 2—3 roky s nádejami dívame, sa uskutočneniu pôvodných propozícií stavajú do cesty nečakané materiálne prekážky. Ale prechodnú krízu jednako neslobodno riešiť tak, že čo bolo projektované v mramore, urobíme z gypsu. Natoľko zmalomyselnieť, natoľko sa spustiť vysokých cieľov nemáme práva. Veľkorysosť nesmie vystriedať maľosť — a keď sme indisponovaní a netrúfame si dotvoriť smelšie rozvrhnuté diela, radšej počkajme. Len pokoj s tými myšlienkami na plátno! To by bolo nielen lacné, ale aj zahanbujúce riešenie.“

V nasledujúcom čísle Elánu (január 1947, s. 12) uverejnil Smrek celý Novomeského list zo 14. I. v glose Predsa okrúhly horizont a nie plátno biografu. V úvode k nemu píše, že v článku vychádzal z informácií architektov. „Chvalabohu, obavy tieto sa zahorúca rozptyľujú a ja s radosťou zaznačujem obsah listu...“ Po liste dodáva: „Verejnosc hlavného mesta Slovenska iste so zadosťučinením prijme zvesť, ktorá je dôkazom, že bdejú konzuli, aby sa z veľkých vecí nestávali veci malé a aby sa kultúrny rozmach národa nepodriaďoval tlaku *momentálnych* finančných a technických ťažkostí. Nové divadlo v Bratislave teda bude, i keď na jeho dobudovanie budeme musieť počkať 4—5 rokov.“

Predseda ZP G. Husák sa obrátil 4. I. 1947 na povereníka školstva a pripomenul mu, že asi pred trištvrte rokom ZP rozhodol, aby „zadný trakt novostavby Národnej banky“ bol „na štátne trovy dostavaný pre divadelnú budovu. Ako som bol informovaný, v tejto veci sa doteraz nič nestalo. Bol by som Ti preto povďačný, keby si ma informoval, v akom štádiu je otázka a čo je potrebné zariadiť, aby sa so stavbou na jar riadne započalo“.

Novomeský odpovedal Husákovi 14. I., že mu prikladá odpis listu Národnej banke (z 13. I.), ktorý poslal aj povereníkovi financií so žiadosťou, aby poduril celú vec. „Budem Ti povďačný, ak aj Ty posúriš celú záležitosť v tom zmysle, aby zadná časť novostavby bola pre nás zaistená a zjari sa začalo na stavbe pracovať. Preliminoaná suma Kčs 6 miliónov v rozpočte Povereníctva techniky podľa môjho názoru by mala byť dostatočná pre započatie jarných stavebných prác a dohotovenie stavby samotnej.“

V liste riaditeľovi Čs. národnej banky K. Markovičovi sa odvoláva na rozhovor s ním a s ostatnými zástupcami banky o kúpe nedostavanej budovy a dopĺňa ho úradnými údajmi. Spomína uznesenie ZP zo 6. V. 1946,

podľa ktorého má kúpiť zadnú budovu novostavby banky Pov. dopravy po dohode s Pov. financií; Pov. dopravy po dohode s PŠO má budovu čím skôr dokončiť. Pov. financií má zabezpečiť finančnú úhradu v rámci rozpočtu na r. 1946-47. Pre úplnosť poznamenáva, že 11. I. požiadal poverenika techniky, aby urobil potrebné kroky na dokončenie stavby.

Napriek tomu, že na papieroch bolo všetko pripravené už v jan. 1947, predstavenia činohry SND v novej budove, ktorú pomenovali Divadlom P. O. Hviezdoslava, začali sa až r. 1955.

Ako vyplýva z Novomeského oznámenia Ústrediu odborových zväzov 19. XI. 1946, poverenik školstva „mal prsty“ aj v založení bratislavskej Novej scény: po viacerých debatách s divadelníkmi a najmä s Pov. financií dokončievajú sa adaptačné práce v Živnodome a divadlo sa slávnostne otvorí „v týchto dňoch“. Novú scénu ND otvorili 30. XI. 1946 predstavením komédie W. Shakespeara Skrotenie zlej ženy.